

Eläketurvakeskuksen
raportteja



Työeläkeindikaattorit 2023

Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2023

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin: 029 411 20
etunimi.sukunimi@etk.fi

CC BY 4.0

Helsinki 2023

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Saate

Eläkepolitiikassa tavoitellaan riittäviä työeläkkeitä, työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä sekä työurien pidentymistä. Työeläkeindikaattorit antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoidusta kehityksestä. Indikaattorikokoelma on suunnattu päätöksentekijöille ja muille eläketurvan kehitysnäkymistä kiinnostuneille. Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin.

Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa. Indikaattoreiden aihepiireistä löytyy lisää tietoa Eläketurvakeskuksen verkkosivuilta ja eri julkaisuista.

Eläketurvakeskus tuotti eläketurvan kehityksen seurantaa ja arviointia tukevat mittarit ensimmäisen kerran vuonna 2013. Indikaattoreita uudistettiin vuonna 2021.

Katsauksen mittareita ovat olleet kokoamassa Allan Paldanius, Timopekka Hakola, Joonas Hautamäki, Henna Iire, Jari Kannisto, Katariina Käkönen, Jukka Lampi, Tuija Nopola, Juha Rantala ja Suvi Ritola Eläketurvakeskuksesta sekä Kimmo Koivurinne Telasta.

Helsingissä lokakuussa 2023

Allan Paldanius
Johtaja, Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

Työllisyys ja työurat – Ydinindikaattorit

1.1	Eläkkeellesiirtymisiän odote	4
1.2	Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote	6
1.3	Työllisyysaste	7
1.4	Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus	8
1.5	Eläkeläisten työnteko	9

Työllisyys ja työurat – Täydentävät indikaattorit

1.6	Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo	10
1.7	Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista	11
1.8	Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus	12
1.9	Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	13
1.10	55–67-vuotiaiden työllisyysaste	14
1.11	20–29-vuotiaiden työllisyysaste	15
1.12	60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	16

Eläkkeiden taso – Ydinindikaattorit

2.1	Omaeläkkeensaajien kokonaiseläkejakauma	17
2.2	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke	18
2.3	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon	19
2.4	Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2020–2090	20
2.5	Eläkkeen korvausaste	21
2.6	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke desiileittäin	22

Eläkkeiden taso – Täydentävät indikaattorit

2.7	Esimerkkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä	23
2.8	Eläkkeen korvausasteen jakauma	24
2.9	Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo	25
2.10	Eläkeläisten pienituloisuus	26
2.11	Työeläkkeiden indeksit	27

Eläkemenot ja rahoitus – Ydinindikaattorit

3.1	Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen	28
3.2	Työeläkemenot suhteessa työtulosummaan	29
3.3	TyEL:n meno- ja maksuprosentti	30
3.4	Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste	31

Eläkemenot ja rahoitus – Täydentävät indikaattorit

3.5	Työ- ja kansaneläkemenot	32
3.6	Työeläkemaksuprosentit	33
3.7	Työeläkevarat	34
3.8	Sijoitusten tuotto	35
3.9	Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolvikohtaisesti	36

1.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Osa-aika-eläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei oteta mukaan odotetta laskettaessa.

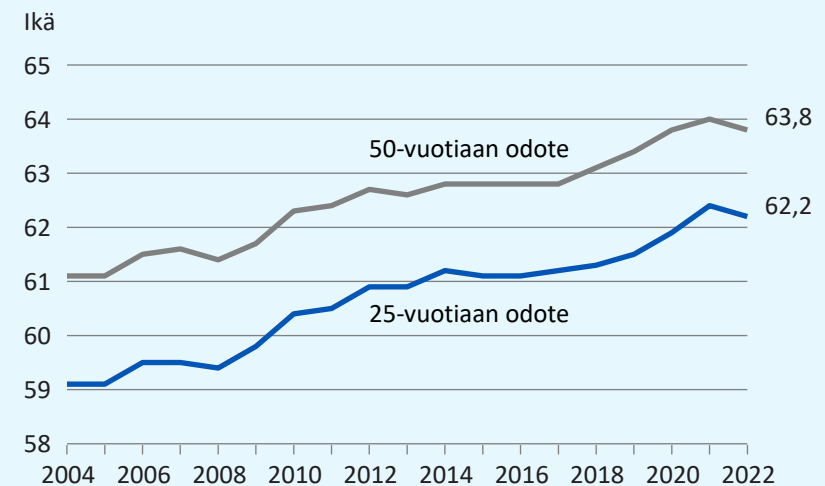
Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Perusindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote, jonka lisäksi seurataan myös 50-vuotiaan odotetta.

25-vuotiaan odote on noussut yli kolmella vuodella eläkeuudistuksia edeltävästä tasosta (2004). Vuonna 2022 odotteen arvo 25-vuotiaalle oli 62,2 vuotta. 50-vuotiaan työeläkevakuutetun eläkkeellesiirtymisiän odote oli 1,6 vuotta korkeampi kuin 25-vuotiaan odote eli 63,8 vuotta. Viime vuonna sekä 25- että 50-vuotiaan odote laskivat 0,2 vuodella. Keskeinen syy viime vuosien nopeaan eläkkeellesiirtymisiän nousuun on ollut vanhuuseläkkeen alaikärajan nousu. Pääsiallinen syy eläkkeellesiirtymisiän notkahdukseen viime vuonna oli vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä. Heitä oli poikkeuksellisen paljon edellisiin vuosiin verrattuna.

Miesten ja naisten eläkkeellesiirtymisiän odote oli samalla tasolla vuoteen 2015 saakka, minkä jälkeen miesten odote nousi muutamassa vuodessa 0,7 vuotta naisten odotetta korkeammaksi. Viime vuosina ero ei ole kasvanut vaan sekä miesten että naisten eläkkeellesiirtymisiän odote on noussut samassa tahdissa. 50-vuotiaiden miesten ja naisten ero on pieni.

Kuvio 1.1a

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 2004–2022, kaikki työeläkkeelle siirtyneet



Viime vuonna vanhuuseläkeikään tulivat vuonna 1958 syntyneet. Heillä vanhuuseläkkeen alaikäraja oli 64 vuotta, jonka koko ikäluokka täytti saman vuoden aikana. Eläkeiän noston vuoksi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on jäänyt edellisinä vuosina tavallista pienemmäksi, kun vain osa ikäluokasta on saavuttanut vuosittain vanhuuseläkkeen alaikärajan. Ennen vuotta 2018 vanhuuseläkeiän alarajan täytti koko ikäluokka samana vuonna.

[Lisätietoa: Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä](#)

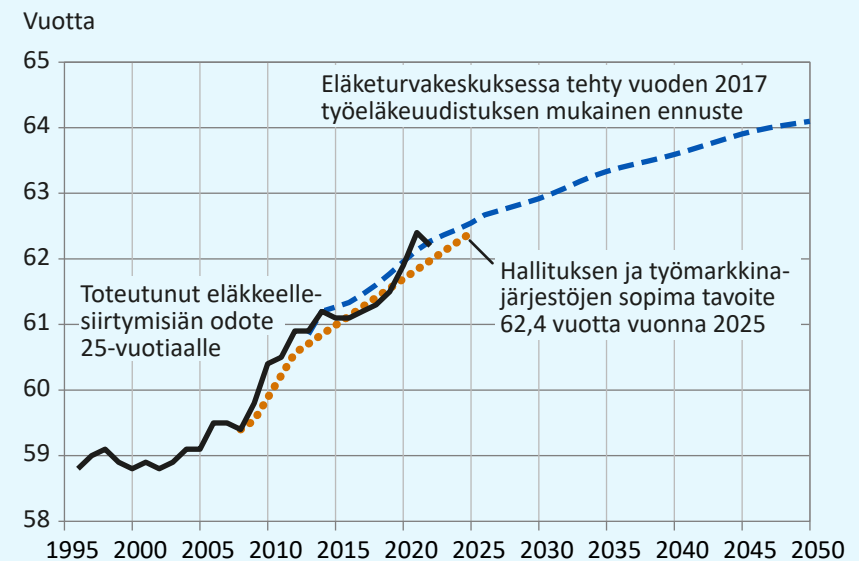
Vuonna 2009 hallitus ja keskeiset työmarkkinajärjestöt asettivat tavoitteeksi 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odotteen nostamisen kolmella vuodella. Vuonna 2025 odotteen tulisi olla vähintään 62,4 vuotta. Tavoitteen saavuttamiseksi vahvistettiin tammikuussa 2016 hallituksen esitykset työeläkelakien muuttamisesta. Uudet työeläkelait tulivat voimaan 1.1.2017. Eläketurvakeskuksen tekemässä vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutusarviossa todettiin, että vanhuuseläkeikärajojen noston seurauksena eläkkeellesiirtymisiän odote nousisi tavoitellulle tasolle vuoden 2025 tietämissä.

[\(Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista – Hallituksen esitykseen perustuvat arviot. Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2015\).](#)

Eläkkeellesiirtymisiän odote oli 2000-luvun alussa 59 vuoden tuntumassa. Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa lakkautettiin työttömyyseläke, mikä nosti siirtymäkauden jälkeen odotetta selvästi. Kun eläkkeellesiirtymisiän nousu pysähtyi vuonna 2015, vanhuuseläkeiän nostaminen nähtiin parhaana vaihtoehtona saavuttaa asetettu tavoite. Se toteutettiin vuoden 2017 uudistuksessa. Vuonna 2021 odote nousi jo tavoitetasolle 62,4 vuoteen, mutta laski viime vuonna 0,2 vuodella. Lasku on arvioitu tilapäiseksi ja odotteen oletetaan palaavan nousu-uralle.

Kuvio 1.1b

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2050: toteuma, tavoite ja ennuste



1.2 Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työvoimaosuudet muodostuisivat pysyviksi.

Työllisen ajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa olevan työsuhhteessa tai yrittäjänä jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työssäoloasteet muodostuisivat pysyviksi. Sen vuosittaiset arvot ovat samalla tavalla suhdanneherkkiä kuin työllisyysaste.

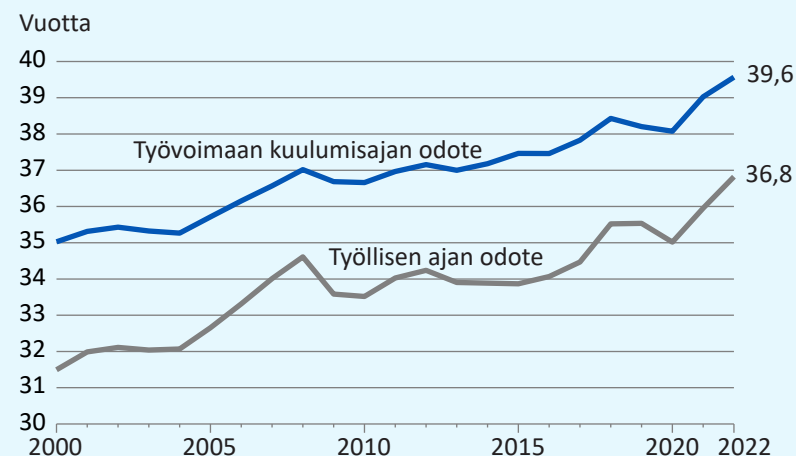
Laskelmat perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen aineistoon. Käytetyt suureet ovat työvoimaosuus ja työllisyysaste. Tarkemmat määritelmät löytyvät Tilastokeskuksen sivuilta <https://stat.fi/tilasto/tyti>.

Laskelmat on tehty Eläketurvakeskuksessa.

Työvoimaan kuulumisajan odote on noussut tarkastelujaksolla 4,6 vuodella ja työllisen ajan odote 5,3 vuodella.

Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odotteen välinen noin kolmen vuoden ero johtuu työttömyydestä.

Kuvio 1.2
15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote vuosina 2000–2022



1.3 Työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin. Tavallisesti työllisyysaste on laskettu 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä. Näin ollen 65–69-vuotiaat eivät vaikuta koko väestön työllisyysasteeseen.

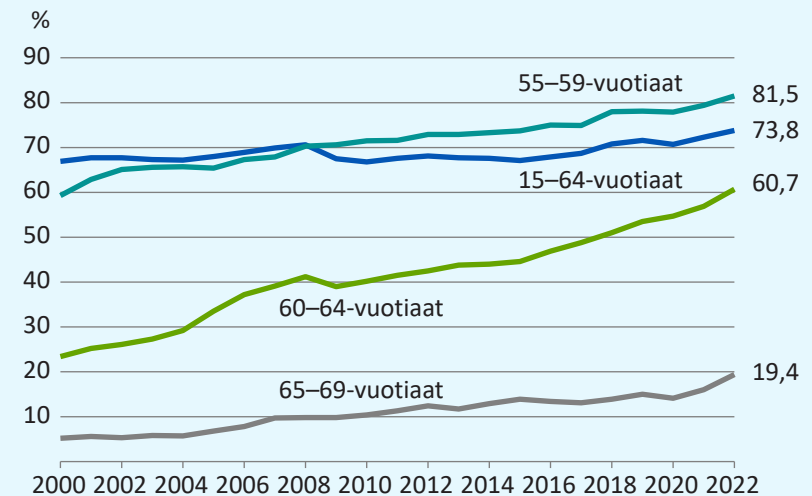
Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <https://stat.fi/tilasto/tyti>.

2000-luvulla työllisyysaste nousi finanssikriisiin 2008 saakka. Sen jälkeen kehitys on ollut erityisen suotuisaa 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä. 55–59-vuotiaiden työllisyysaste on ollut koko työikäisen väestön työllisyysastetta korkeammalla vuodesta 2008. Se on noussut tasaisesti, ja ylitti viime vuonna ensimmäisen kerran 80 prosentin rajan, kun se nousi 81,5 prosenttiin. Nousua edellisvuodesta oli pari prosenttiyksikköä.

Myös 60–64-vuotiaiden työllisyys on parantunut merkittävästi. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut nopeasti finanssikriisin aiheuttamaa lyhyttä notkahdusta lukuun ottamatta. Vuosittain on syntynyt uusi ennätys eikä sitä katkaissut edes koronapandemia. Viime vuonna 60–64-vuotiaiden työllisyysaste nousi lähes neljä prosenttiyksikköä, lukemaan 60,7 prosenttia.

Myös 65–69-vuotiaiden työllisyys on parantunut erityisesti vuoden 2005 työeläkeuudistuksen jälkeen. Pääsyy muutokseen lienee vanhuuseläkkeen ikärajan muutos 65 vuodesta 68 vuoteen. Ennen uudistusta tämän ikäryhmän työllisyysaste oli viiden prosentin suuruusluokkaa. Viime vuonna se oli lähes nelinkertainen vuosituhatteen vaihteeseen verrattuna.

Kuvio 1.3
Työllisyysaste ikäryhmittäin vuosina 2000–2022



Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

Koko väestön työllisyyden nousu finanssikriisiä edeltävälle tasolle kesti kymmenen vuotta. Koronavuonna 2020 työllisyysaste notkahti prosenttiyksikön verran, mutta on sen jälkeen käännytynyt uudelleen nousuun. Viime vuonna syntyi taas 2000-luvun ennätys 73,8 prosenttia, nousua edellisvuodesta 1,5 prosenttiyksikköä.

1.4 Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus

Työuran pituudella tarkoitetaan tässä työssäoloajan pituutta kuukausina tai vuosina siten kuin se on työeläkerekistereistä saatavissa. Tällöin työurassa otetaan huomioon vain työeläkevakuutettu työ tai yrittäjätoiminta. Tässä tarkastelussa henkilön katsotaan olleen työssä tietyn kuukauden, mikäli hän on rekisteritietojen mukaan ollut kyseisen kuukauden aikana työeläkevakuutettuna työsuhteessa tai yrittäjänä.

Työuran katsotaan alkavan aikaisintaan 17 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, koska siitä alkaa nykyisin eläkkeen karttuminen. Vuoden 2016 loppuun saakka alaikäraja oli 18 vuotta. Koska tarkastelu päätetään eläkkeelle siirtymiseen, työura ei sisällä eläkkeen rinnalla tehtyä työtä, ellei kysymyksessä ole osa-aikaeläke tai osittainen vanhuuseläke. Tiedot perustuvat ETK:n tilastorekistereihin.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen jälkeen työeläkkeelle siirtyneiden työuran pituus näyttäisi kääntyneen nousuun. Viime vuonna se oli keskimäärin 33,1 vuotta ja mediaani viitisen vuotta korkeampi.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työuran pituus on noussut selvästi vuoden 2017 eläkeuudistuksen jälkeen. Vuonna 2021 tapahtui pieni notkahdus, mutta viime vuonna palattiin työurien pituudessa nousu-uralle, kun sekä keskiarvo että mediaani nousivat puolella vuodella edellisvuodesta. Vuonna 2022 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työuran keskipituus oli lähes 36 vuotta, ja mediaani 39,5 vuotta.

Taulukko 1.4

Vuonna 2022 eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus, vuotta

	Keskiarvo	Mediaani
Kaikki vuonna 2022 eläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	33,1	37,8
Miehet	33,8	38,6
Naiset	32,4	37,0
Vuonna 2022 vanhuuseläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	35,8	39,5
Miehet	36,4	40,1
Naiset	35,3	38,8

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden miesten työura oli keskimäärin vuoden pitempi kuin naisten. Kun otetaan huomioon myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet, ero miesten hyväksi kasvoi 1,4 vuoteen.

Työuran mediaanipituus on lähes viisi vuotta korkeampi kuin keskiarvolla mitattu pituus. Vanhuuseläkkeelle siirtyneillä ero on vajaat neljä vuotta.

1.5 Eläkeläisten työnteko

Eläkkeen rinnalla työssä käyvien prosenttiosuus vastaavan ikäisistä eläkkeensaajista kuvaa eläkeläisten työnteon yleisyyttä. Koska tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen tilastorekistereihin, tarkastelu on jouduttu rajaamaan työeläkejärjestelmän piiriin kuuluviin 18–67-vuotiaisiin eläkkeensaajiin, jotka saivat tilastovuoden lopussa vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Vanhuuseläkkeet eivät sisällä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Myös osatyökyvyttömyyseläke on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Koska osaeläkkeen määrä on puolet täydestä eläkkeestä, sen lähtökohtana on työnteon jatkaminen jäljellä olevan työkyvyn puitteissa vähennetyllä työpanoksella. Viime vuosina osaeläkettä saavien määrä on vakiintunut 23 000 henkilön tienoille. Heistä kolmasosa on ollut miehiä. Lähes 80 prosenttia osaeläkkeellä olevista tekee töitä.

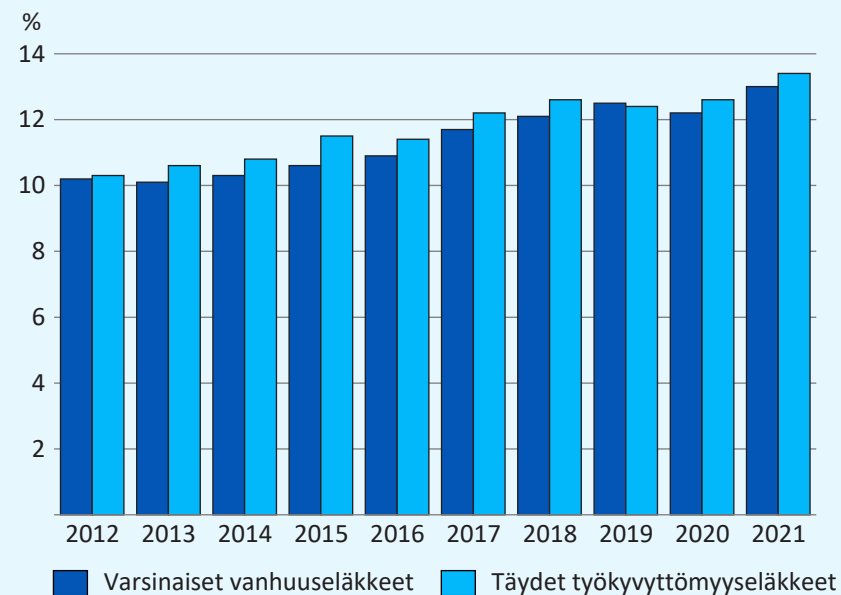
Alle 68-vuotiaista varsinaista vanhuuseläkettä saavista 13 prosenttia teki töitä vuoden 2021 lopussa. Tässä joukossa työssä käyvien osuus on noussut kymmenessä vuodessa reilut pari prosenttiyksikköä. Työnteko on yleistynyt pääosin vuosikymmenen puolivälin jälkeen hyvän talouskehityksen vanaveudessa.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on laskenut 40 prosenttia tarkastelujakson aikana. Kun vuonna 2012 heitä oli 170 000, vuoden 2021 loppuun mennessä määrä oli pudonnut 102 000 työkyvyttömään. Samalla kun täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrä on laskenut, työnteko eläkkeen rinnalla on hieman yleistynyt. Vuoden 2021 lopussa 13,4 prosenttia täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneista teki töitä.

[Lisätietoa: eläkeläisten työnteko](#)

Kuvio 1.5

Työssä olleiden osuus kyseistä eläkettä saaneista 17–67-vuotiaista vuosien 2012–2021 lopussa, %



1.6 Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo

Eläkkeellesiirtymisikää voidaan kuvata eläkkeellesiirtymisiän odotteella, mediaanilla ja keskiarvolla.

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Ydinindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

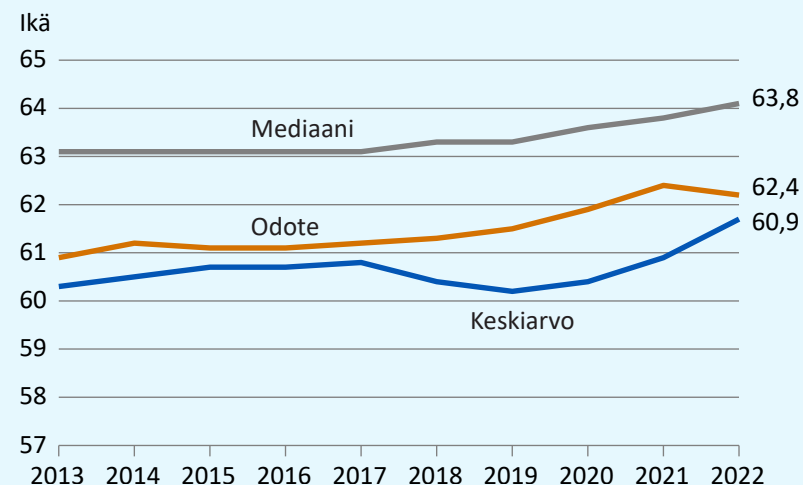
Eläkkeellesiirtymisiän mediaania nuorempia on puolet eläkkeelle siirtyneistä ja vanhempia puolet. Eläkkeellesiirtymisiän keskiarvo on eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä eläkkeen alkaessa. Osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei lueta eläkkeelle siirtyneiksi.

2000-luvulla eläkkeellesiirtymisikä on noussut merkittävästi kaikilla esitetyillä mittareilla. Vuonna 2022 odote laski edellisvuoden ennätyksestä 0,2 vuodella. Sen sijaan eläkkeellesiirtymisiän keskiarvo ja mediaani jatkoivat nousua ja olivat tilastohistorian korkeimmalla tasolla. Vuoden 2017 jälkeen vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on ollut aiempaa pienempi vanhuuseläkkeen alaikärajan nousun vuoksi. Viime vuonna vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä nousi selvästi, kun ikärajan täyttivät kaikki vuonna 1958 syntyneet. Heillä se oli 64 vuotta.

Keskiarvo ja mediaani kuvaavat eläkkeellesiirtymisikää tietyssä vuonna. Niiden avulla ei pidä tehdä tulkintoja ajassa tapahtuvista muutoksista. Esimerkiksi viime vuosien notkahdus keskiarvossa on seurausta vanhuuseläkkeelle siirtyneiden poikkeuksellisen pienestä määrästä, mikä todellisuudessa myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Eläkkeellesiirtymisiän odote onkin noussut eläkeuudistuksen jälkeen selvästi, samoin eläkkeellesiirtymisiän mediaani. Viime vuoden notkahdus odotteessa johtui aiempia vuosia suuremmasta vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrästä.

Kuvio 1.6

Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo työeläkejärjestelmässä vuosina 2013–2022



Eläkkeellesiirtymisikään on 2000-luvulla vaikuttanut voimakkaasti väestön ikärakenne. Suuret ikäluokat ovat nyt vanhuuseläkkeellä, joten niiden vaikutus näihin mittareihin on hiipunut. Jatkossa eläkeikää lähestyvät yhä pienenevät ikäluokat. Odotteeseen vaikuttavat vain eläkkeelle siirtymisessä tapahtuvat käyttäytymismuutokset, ei väestön ikärakenne. Vuoden 2017 jälkeen alkanut vanhuuseläkeikän alarajan nostaminen vähensi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrää erityisesti alkuvaiheessa, mikä laski myös eläkkeellesiirtymisiän keskiarvoa. Sen jälkeen uusien vanhuuseläkeläisten määrä ei ole enää laskenut ja keskiarvo on kääntynyt nousuun.

1.7 Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista kuvaa työeläkkeelle siirtyneiden prosenttiosuutta vastaavan ikäisistä ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista. Suhdeluku voidaan tulkita riskiksi jäädä eläkkeelle tietystä iästä. Näiden eläkkeelle siirtymisen riskien avulla lasketaan myös eläkkeelle siirtymisiän odote.

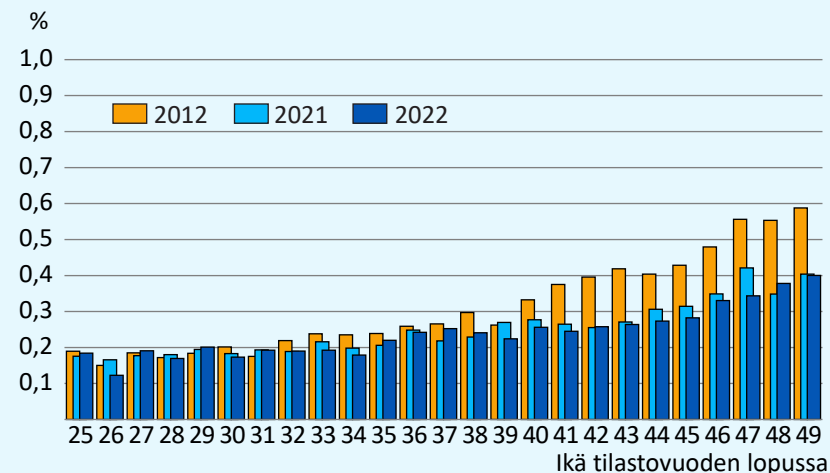
2010-luvulla työeläkkeelle siirtyneiden osuus on laskenut alle 63-vuotiaiden ikäluokissa selvästi. Nuorten kohdalla aleneminen on ollut vähäistä ja välillä nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on jopa hieman yleistynyt.

Keski-ikäisten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähentynyt selvästi, mikä lienee seurausta väestön terveydentilan kohenemisestä ja terveyspalvelujen kehittymisestä. Vanhemman työvoiman kohdalla työttömien mahdollisuudet jäädä eläkkeelle ennen vanhuuseläkeikää ovat vähentyneet, mikä näkyy erityisesti 60–62-vuotiailla. Vanhuuseläkkeen alaikärajan nousu on vähentänyt eläkkeelle siirtymistä 63-vuotiailla ja nostanut sitä 64-vuotiailla. Vuonna 2022 vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttivät vuonna 1958 syntyneet, joilla ikäraja oli 64 vuotta.

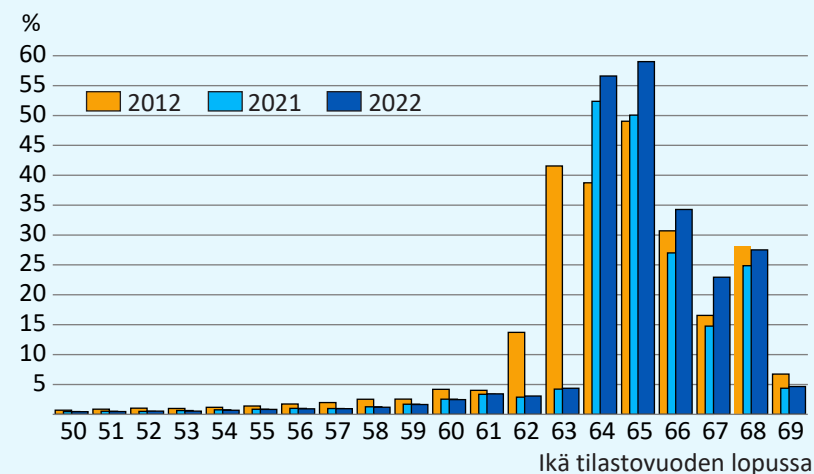
Kuvio 1.7

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista vuosina 2012, 2021 ja 2022

a) 25–49-vuotiaat



b) 50–69-vuotiaat



Huomaa kuvioiden a ja b erilainen skaalaus.

1.8 Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuutta prosentteina ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä. Luvut on ikävakioitu käyttäen vakioväestönä viimeisen vuoden työeläkevakuutettuja. Vakioinnilla poistetaan väestön ikärakenteen muutoksen vaikutus alkavuuteen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut 2000-luvulla selvästi, miehillä lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin naisilla. Vuoden 2010-luvun lopulla kehitys kääntyi hetkellisesti nousuun, joka päättyi vuonna 2020 selvään laskuun. Vuonna 2022 edellisvuosien voimakas lasku taittui, kun työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli 0,55 prosenttia (laskua edellisvuodesta 0,01 prosenttiyksikköä).

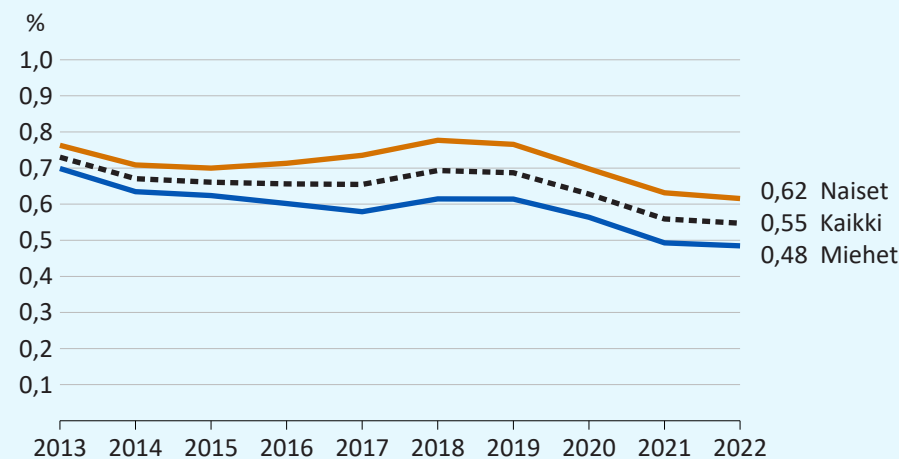
Miesten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli korkeampi kuin naisten vielä vuosituhatien alkuvuosina. 2010-luvulle tultaessa miesten ja naisten alkavuus oli samalla tasolla, mutta sen jälkeen naisten alkavuus on ollut suurempaa kuin miesten. Viime vuosina ero ei kuitenkaan ole enää kasvanut vaan näyttäisi vakiintuneen 1,5 promillen tasolle.

2010-luvun puolivälissä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä oli vuosittain selvästi alle 19 000. Vuosikymmenen lopulla henkilömäärä vaihteli 20 000 molemmin puolin. Korona-aikana uusia työkyvyttömyyseläkkeitä alkoi aiempaa vähemmän ja vuonna 2021 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä oli pienempi kuin kertaakaan 2000-luvulla, alle 17 500. Viime vuonna uusien työkyvyttömyisten määrä nousi edellisvuodesta muutamalla sadalla.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään eniten tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella. Viime vuonna tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella myönnettiin eniten työkyvyttömyyseläkkeitä. Niiden osuus uusista eläkkeistä oli 33,9 prosenttia. Vuosina 2019–2021 työkyvyttömyyseläkkeelle jäätiin yleisimmin mielenterveys-

Kuvio 1.8

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus työeläkejärjestelmässä 25–62-vuotiailla vuosina 2013–2022 sukupuolen mukaan, %



Lukuihin sisältyvät varsinaiset työkyvyttömyyseläkkeet ja yksilölliset varhaiseläkkeet.

Vakioväestö = vuoden 2022 työeläkevakuutettu ei-eläkkeellä oleva väestö

tä, mutta viime vuonna niiden perusteella myönnettyjen eläkkeiden osuus laski 31,5 prosenttiin kaikista.

Syy tuki- ja liikuntaelinsairauksien nousuun takaisin suurimmaksi pääluokaksi ei ole niinkään mielenterveysperusteisten eläkkeiden väheneminen vaan pikemminkin tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella myönnettyjen eläkkeiden lisääntyminen. Taustalla lienee vanhuuseläkkeen ikärajamuutos: se on lisännyt erityisesti yli 60-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

1.9 Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan. Luvut on saatu Eurostatin sivulta

https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsi_dwl_a.

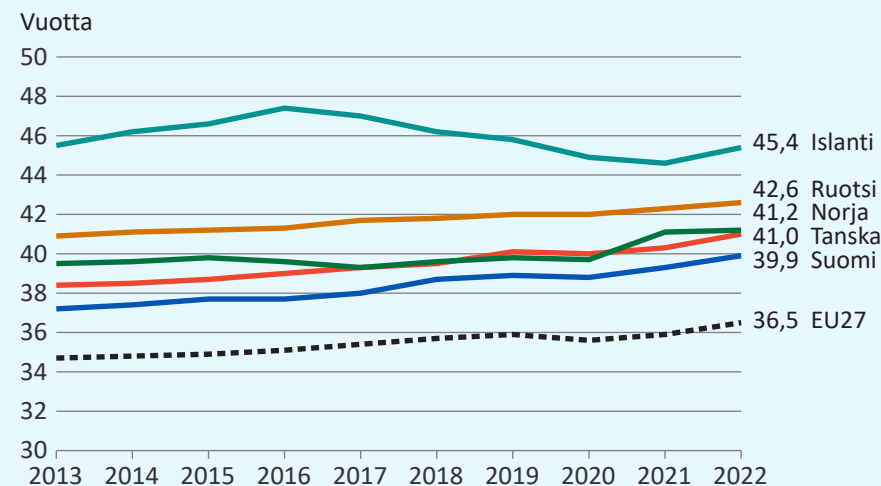
Työvoimaan kuulumisajan odote on kasvanut koko Euroopan Unionin alueella noin 1,8 vuodella tarkastelujaksolla.

Pohjoismaissa odote on kasvanut Ruotsissa ja Norjassa samaa tahtia EU:n odotteen kanssa. Suomessa ja Tanskassa odote kasvoi jakson aikana yli 2,5 vuodella. Islannissa odote on Pohjoismaiden korkein, 45,4 vuotta.

Suomessa työvoimaan kuulumisaika on lyhyempi kuin muissa Pohjoismaissa. Ero Ruotsiin oli 2,7 vuotta vuonna 2022.

Kuvio 1.9

15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2013–2022



1.10 55–67-vuotiaiden työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

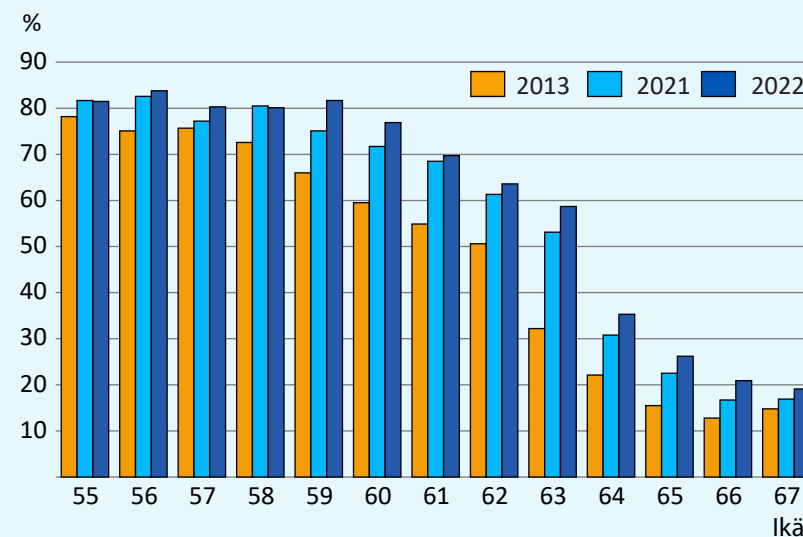
Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <https://stat.fi/tilasto/tyti>.

Viime vuosina työllisyysaste on noussut varttuneen työvoiman keskuudessa. Kymmenessä vuodessa työllisyysaste on noussut selvästi kaikissa yli 55-vuotiaiden ikäryhmissä. Myönteinen kehitys on jatkunut myös vuonna 2022 lähes kaikissa ikäryhmissä.

Suurin muutos viime vuosina on tapahtunut 60–63-vuotiaiden ikäryhmissä. Vanhuuseläkkeen alaikärajan nousu lienee keskeinen syy näiden ikäluokkien työllisyysasteen nousuun.

Kuvio 1.10

55–67-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2013, 2021 ja 2022



Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

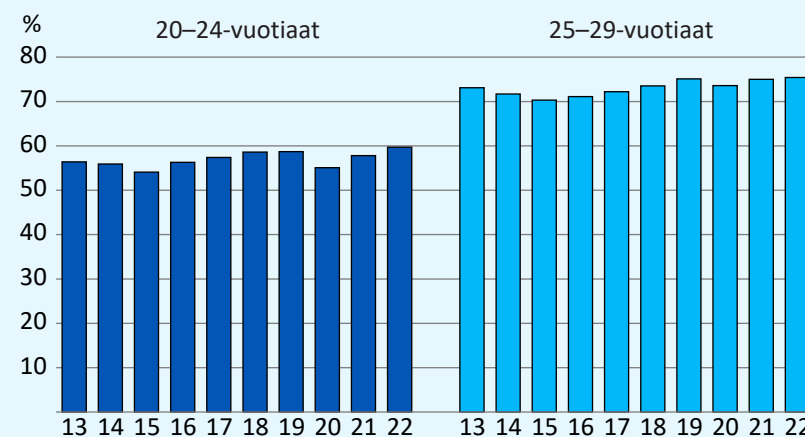
1.11 20–29-vuotiaiden työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <https://stat.fi/tilasto/tyti>.

2010-luvun alkupuoliskolla eurokriisi painoi työllisyyttä. Nuorten kohdalla pohja saavutettiin vuonna 2015, jonka jälkeen heillä työllisyysaste kääntyi nousuun. Viime vuosikymmenen lopussa saavutettiin työllisyysasteen huippu, joka päättyi koronavuosiin. Vuonna 2022 työllisyysaste oli 20–24-vuotiailla 59,7 prosenttia ja 25–29-vuotiailla 75,4 prosenttia. Molemmissa ikäryhmissä työllisyysaste nousi tarkastelujakson korkeimmaksi.

Kuvio 1.11
20–29-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2013–2022



Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

1.12 60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Eurostatin eri maiden työvoimatutkimuksista keräämään tietoon. Tilaston määrittelyt ovat samat kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa. Katso tarkemmin Eurostatin sivu: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs>.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä.

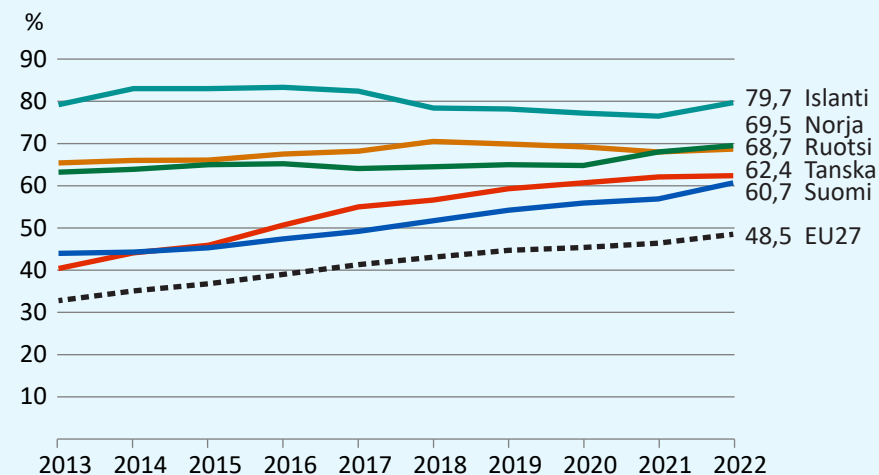
Vaikka EU-maiden työllisyysasteen keskiarvo 60–64-vuotiailla on noussut selvästi 2010-luvulla, se on edelleen selvästi Pohjoismaiden alapuolella. Pohjoismaiden matalin työllisyysaste on Suomessa, jonka etumatka EU-maiden keskiarvoon on ollut viime vuodet 10 prosenttiyksikön luokkaa. Suomi on saman verran jäljessä Ruotsia ja Norjaa, joihin ero supistui viime vuonna hieman.

Islannissa varttuneiden työllisyysaste on selvästi Pohjoismaiden korkein. Viime vuonna Ruotsissa ja Norjassa 60–64-vuotiaiden työllisyysaste oli hieman 70 prosentin alapuolella. Tanska on tavoittanut parivaljakkoa selvästi, mutta kehitys ei jatkunut enää viime vuonna yhtä vahvana. Samalla Suomi kuroi kiinni Tanskan etumatkaa. Parivaljakko on kuitenkin vielä selvästi Norjan ja Ruotsin alapuolella.

Suomessa ja Tanskassa 60–64-vuotiaiden työllisyysaste on noussut pohjoismaista eniten 2010-luvulla. Ero muihin Pohjoismaihin on kaventunut erityisesti viime vuosina. Esimerkiksi Suomen ero Ruotsiin on kaventunut tarkasteluvälillä 13 prosenttiyksikköä. Samaan aikaan Tanskassa varttuneen työvoiman työllisyysaste on noussut yli 20 prosenttiyksikköä.

Kuvio 1.12

60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2013–2022



Lähde: Eurostat, Employment, Labour Force Survey

Ainakin osan Pohjoismaiden välisistä eroista selittää osa-aikatyö, jota Ruotsissa ja Norjassa tehdään selvästi enemmän kuin Suomessa. Suomessa erityisesti ikääntyneiden miesten työllisyysaste on muita Pohjoismaita matalampi.

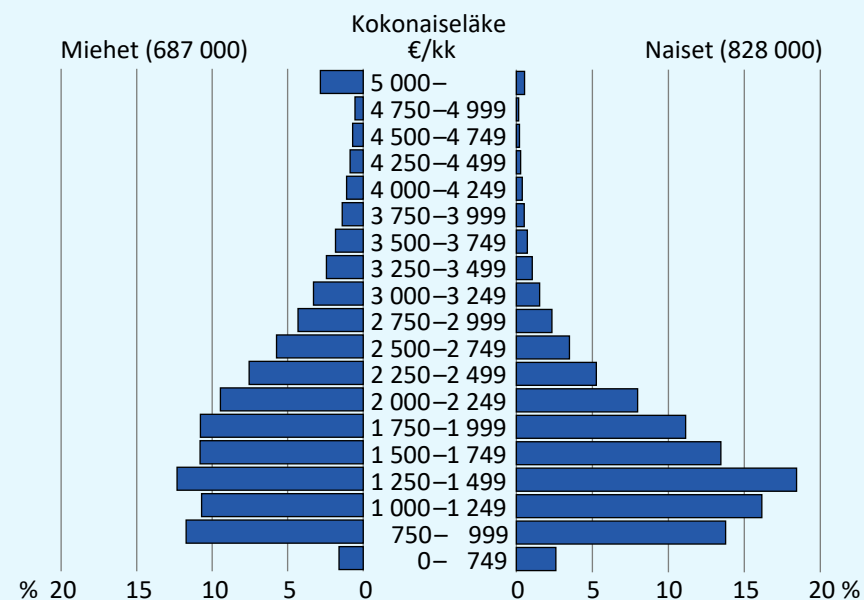
2.1 Omaeläkkeensaajien kokonaiseläkejakauma

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke kuvaa Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräistä kokonaiseläkettä. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Eläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 845 euroa kuukaudessa vuonna 2022. Miesten kokonaiseläkkeen suuruusjakauma oli tasaisempi kuin naisten. Eläkkeensaajista hieman vajaalla puolella eläke oli alle 1 500 euroa kuukaudessa. Sukupuolittain tarkasteltuna naisista 51 prosentilla ja miehistä 36 prosentilla eläke oli alle 1 500 euroa kuukaudessa. Yli 2 500 euron kokonaiseläke oli puolestaan 17 prosentilla Suomessa asuvista eläkkeensaajista. Suuret eläkkeet painottuivat miehille.

Kuvio 2.1

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläkejakauma 31.12.2022



Kuvio ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä saavia.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki

2.2 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke

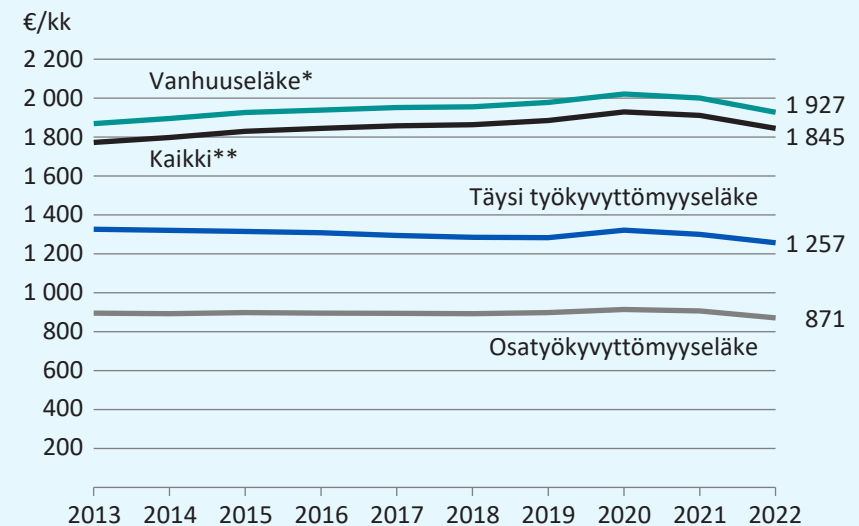
Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke kuvaa Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräistä kokonaiseläkettä. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on ollut vuosia hie- man kasvava. Kuitenkin vuoden 2022 keskimääräinen eläke laski edellisestä vuodesta poikkeuksellisen korkean inflaation seurauksena, kun vertailu teh- dään kiintein hinnoin.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke on pysynyt tasoltaan lähes samansuuruisena koko tarkastelujakson. Myös osa- työkyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke on ollut tasoltaan ajanjaksolla sangen vakaa. Määritelmän mukaan osatyökyvyttö- myyseläke on puolet täyden eläkkeen suuruudesta. Osatyökyvyttömyyseläk- keet ovat kuitenkin suhteellisesti parempia kuin täydet eläkkeet. Vuonna 2022 osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke oli noin 70 prosenttia täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden kokonaiseläk- keestä.

Kuvio 2.2

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2013–2022, eläkelajin mukaan vuoden 2022 rahassa



* Ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä.

** Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.3 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityis- turvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintama- lisät ja lapsikorotukset.

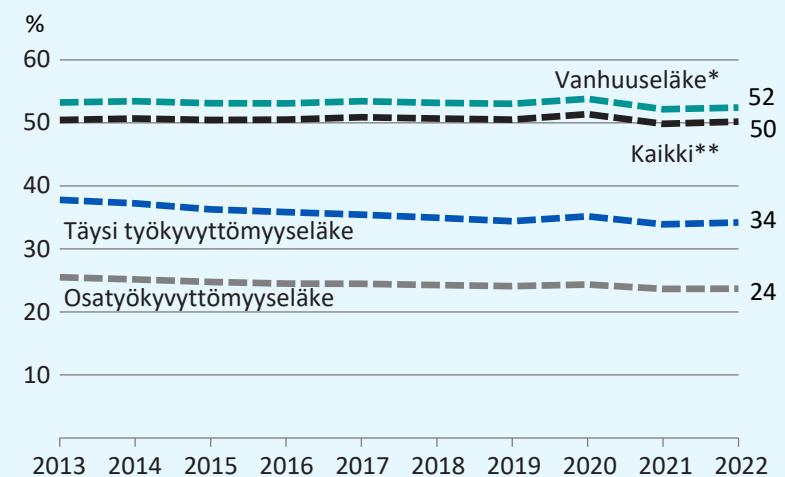
Keskiansio perustuu Tilastokeskuksen tulonjakotilaston tietoon ammatissa toimivien keskimääräisistä palkka- ja yrittäjätuloista. Tarkemmat määrittelyt katso Tilastokeskuksen sivu: <https://stat.fi/tilasto/tjt>.

Kaikkien eläkkeensaajien ja työssäkävien tulosuhde on pysynyt koko tarkas- teluajanjakson 50 prosentin vaiheilla. Tulosuhteen pysyminen lähes sama- na johtuu vanhuuseläkkeiden kehityksestä. Keskimääräinen vanhuuseläke suhteessa työssäkävien keskiansioihin on myös pysynyt 50 prosentin tuntu- massa.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden asema suhteessa työssäkävyihin on hieman heikentynyt tarkastelujaksolla. Osatyökyvyttömyyseläkettä saanei- den ja työssäkävien tulosuhde on ollut koko tarkastelujakson noin 25 pro- senttia.

Kuvio 2.3

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2013–2022, prosentteina kyseisen vuoden keskiansiosta eläkelajin mukaan



* Ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä.

** Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

1 Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.4 Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2022–2090

Arvio keskimääräisen kokonaiseläkkeen tulevasta kehityksestä perustuu lokakuussa 2022 julkaistuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022, Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2022](#)).

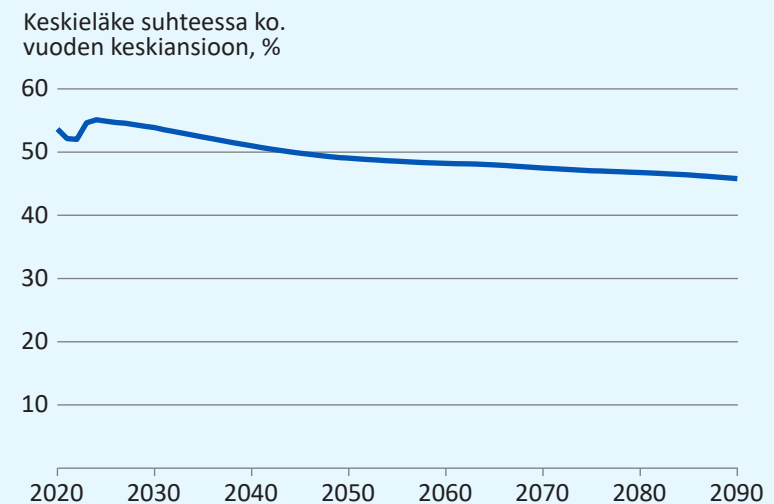
Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Keskimääräisen eläkkeen ostovoima kasvaa 1 784 eurosta noin 3 300 euroon vuosina 2022–2090. Ostovoiman kasvu on seurausta ansiotason noususta, sillä työeläke on sidottu ansiotasoon karttumisprosentteilla ja indeksoinnilla. Keskieläke oli runsaat 52 prosenttia vakuutettujen keskiansiosta vuonna 2021². Vuodelle 2023 arvioidut voimakkaat indeksikorotukset nostavat suhteen lähes 55 prosenttiin. Tämän jälkeen eläkkeet kasvavat keskipalkkaa hitaammin. Vuoteen 2050 mennessä keskieläkkeen ja keskiansion suhde laskee 49 prosenttiin ja vuoteen 2090 mennessä 46 prosenttiin. Suurin vaikutus tulee elinaikakertoimesta. Lisäksi eläkeläisten ikärakenne muuttuu keskimäärin iäkkäämmäksi alkuvuosikymmeninä, kun suuret ikäluokat van-

- 1 Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.
- 2 Nettoeläkettä verrataan bruttoansioon. Tulonjakoa tutkivassa kirjallisuudessa verrataan usein ekvivalenteja käytettävissä olevia tuloja. Tällöin huomioidaan kotitalouksien koerot ja muut tulot sekä verotus. Näin verrattuna eläkkeensaajien suhteellinen toimeentulo olisi korkeampi.

Kuvio 2.4

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke prosentteina kunkin vuoden keskiansiosta vuosina 2020–2090



henevat. Tämä pienentää eläkkeiden suhdetta ansioihin, koska eläkejärjestelmän indeksiturva on sidottu vain osittain ansiotason kehitykseen. Suhteen madaltumista hidastaa lähivuosina se, että työeläkejärjestelmä on vielä voimaantulovaiheessa. Vanhimpien eläkeläisten työurat sijoittuvat vielä osittain ajalle ennen työeläkelakien voimaantuloa. Sen sijaan alkavat työeläkkeet perustuvat jo täyteen työuraan.

2.5 Eläkkeen korvausaste

Eläkkeen korvausaste kuvaa työstä työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määritelty kaksi ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2022 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2019 ja 2020 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelusta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä pois noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Tarkastelussa mukana olleiden vuonna 2022 työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeen korvausaste oli keskimäärin 55 prosenttia. Korvausasteen vaihtelu on suurta. Jos viimeisten työvuosien ansiot poikkeavat merkittävästi työuran keskiansioista, korvausaste voi olla hyvin korkea, tai se voi jäädä hyvin matalaksi. Korvausasteen mediaani oli 53 prosenttia, ja se kuvaa melko hyvin eläkkeen keskimääräistä korvaustasoa. Joka toisella korvausaste osui välille 50–70 prosenttia. Miehillä korvausaste oli korkeampi kuin naisilla.

Taulukko 2.5

Vuonna 2022 työstä työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeiden korvausasteet

	Korvausasteen keskiarvo	Alin desiili eli 10 %	Ala-kvartiili eli 25 %	Mediaani eli 50 %	Ylä-kvartiili eli 75 %	Ylin desiili eli 90 %
Kaikki siirtyneet						
Kaikki	55	30	44	53	61	74
Miehet	59	36	47	55	63	79
Naiset	53	28	41	52	60	70

Esitetyt korvausasteiden perusluvut ovat luonteeltaan melko stabiileja ja muutokset tapahtuvat hitaasti. Pitemmällä aikavälillä korvausasteessa voidaan havaita hitaasti laskeva kehitys. Keskiarvo on laskenut likimain prosenttiyksikön vuosivauhdilla. Vuonna 2012 eläkkeelle siirtyneiden korvausaste oli keskimäärin 66 prosenttia. Myös mediaani ja kvartiilit ovat laskeneet, mutta niiden muutokset ovat olleet pienempiä. Viime vuonna sekä keskiarvo että mediaani laskivat molemmat 3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta.

2.6 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke desiileittäin

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke desiileittäin kuvaa eläkkeensaajien kokonaiseläkettä eri desiileissä eli tulokymmenyksissä.

Desiilit on saatu järjestämällä eläkkeensaajat kokonaiseläkkeen mukaan nousevaan järjestykseen ja jakamalla eläkkeensaajat kymmeneen yhtä suureen ryhmään.

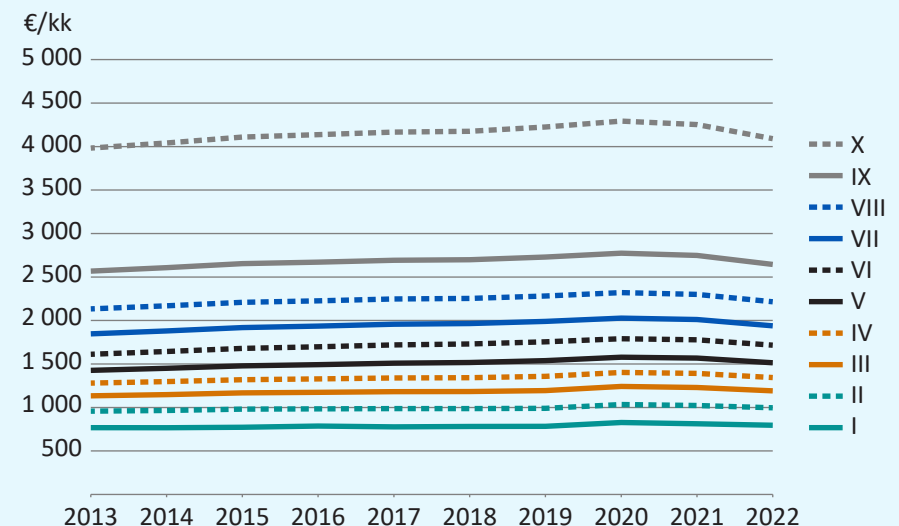
Omaeläkkeensaajia ovat Suomessa asuvat työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkettä saavat. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu enää vuoden 2014 jälkeen.

Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Eläkkeen taso on noussut kaikissa eläketuloluokissa tarkastelujakson aikana. Viimeisen kahden vuoden aikana suunta on tosin kääntynyt laskuun. Eläketaso on laskenut enemmän ylemmissä kuin alemmissä desiileissä, joten eläke-erot ovat euromääräisesti kaventuneet. Ylimmässä desiilissä keskieläke on laskenut kahdessa vuodessa noin 200 eurolla ja alimmassa noin 30 eurolla.

Kuvio 2.6

Omaeläkkeensaajadesiilien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2013–2022 vuoden 2022 rahassa



¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.7 Esimerkkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä

Eläkkeen korvausasteella tarkoitetaan tässä alkavan eläkkeen määrää suhteessa viimeiseen ansaittuun palkkaan. Esimerkkilaskelmien avulla voidaan nähdä, miten eläkejärjestelmän laskentasäännöt vaikuttavat alkavan eläkkeen tasoon.

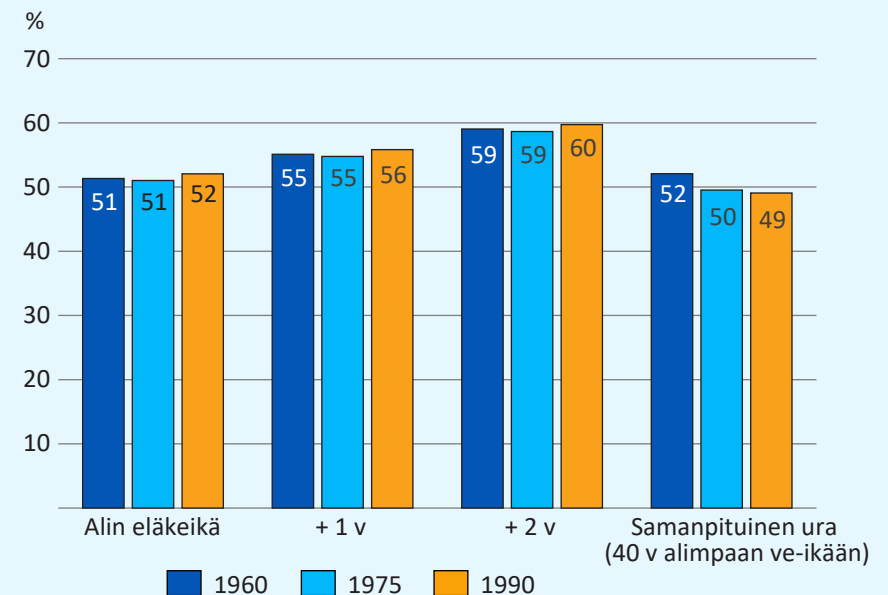
Korvausaste on laskettu olettaen työuran alkavan 25-vuotiaana ja jatkuvan keskeytyksettä eläkkeelle siirtymiseen saakka. Korvausaste on laskettu kaikille myös 40 vuoden työuran jälkeen, jolloin työuran alkamisikä vaihtelee, mutta työura on samanpituisen. Ansioiden oletetaan laskelmassa kehittyvän kumpumaisen ansioprofiilin mukaisesti, jossa ansiot ovat työuran alkaessa 75 prosenttia ja lopussa 105 prosenttia keskiansiosta. Laskelmassa käytetyt oletukset elinaikakertoimista, eläkei'istä sekä yleisestä ansio- ja hintakehityksestä vastaavat Eläketurvakeskuksen ennustelaskelmien oletuksia.

Alla on esitetty korvausaste vuosina 1960, 1975 ja 1990 syntyneille esimerkkitapauksille alimmassa vanhuuseläkeikässä sekä työuran jatkuessa 1 tai 2 vuotta alimman eläkeiän jälkeen. Työurien pituus vaihtelee kunkin syntymävuosiluokan alimman vanhuuseläkeiän mukaan. Alin vanhuuseläkeikä vuonna 1960 syntyneellä on 64 vuotta 6 kuukautta, vuonna 1975 syntyneellä 66 vuotta 4 kuukautta ja vuonna 1990 syntyneellä 67 vuotta 9 kuukautta (vuonna 1975 ja 1990 syntyneiden eläkeiät ovat tämänhetkisiä arvioita). Kullekkin ikäluokalle on laskettu myös samanpituisen, 40 vuoden työura.

Alimmassa vanhuuseläkeikässä korvausasteet ovat kaikilla kohorteilla samalla 51–52 prosentin tasolla. Tällöin työura on sitä pidempi mitä nuoremmasta kohortista on kyse. Samanpituisia työuria tarkasteltaessa eläkkeiden korvausasteet hieman alenevat vanhimmasta kohortista nuorempiin siirryttäes-

Kuvio 2.7

Eläkkeiden korvausasteet vuosina 1960, 1975 ja 1990 syntyneille esimerkkihenkilöille



sä. Väestöennusteen mukaan elinajanodote pitenee, jolloin elinaikakerroin alentaa eläkkeiden tasoa ja korvausastetta. Pidempään työssä jatkaminen parantaa kussakin kohortissa korvausasteita.

2.8 Eläkkeen korvausasteen jakauma

Eläkkeen korvausaste kuvaa työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määriteltä kaks ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

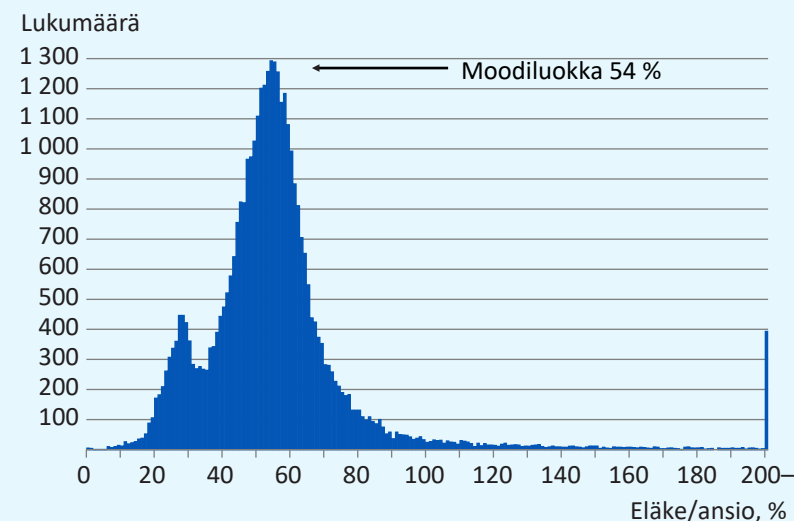
Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2022 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2019 ja 2020 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelujoukosta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen. Määrittely on sama kuin kohdassa 2.5.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Eläkkeelle siirtyneiden eläkkeen suhde edeltäviin ansioihin vaihtelee paljon. Joissakin tilanteissa korvausaste voi nousta prosentuaalisesti hyvinkin korkeaksi. Tällöin ei yleensä ole kysymys suurista eläkkeistä vaan työuran loppuvuosien vähäisistä tai satunnaisista ansioista. Työeläkkeen korvausasteen jakauma on selvästi kaksihuippuinen. Pienempi huippukohta on alle 30 prosentin tasolla, ja korkeampi huippu on vajaan 60 prosentin kohdalla. Pienempi keskittymä 30 prosentin kohdalla selittyy osatyökyvyttömyyseläkkeillä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Muutokset jakauman muodossa ovat olleet vähäisiä viime vuosina. Moodi eli yleisin prosenttiosuus on kuitenkin pudonnut joitakin prosenttiyksiköitä.

Kuvio 2.8

Työeläkkeelle vuonna 2022 siirtyneiden eläkkeen suhde edeltävään ansioon



2.9 Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo

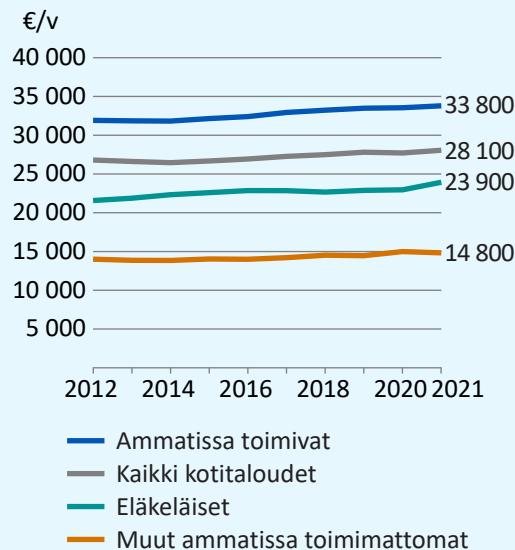
Kotitalous koostuu henkilöistä, jotka asuvat samassa taloudessa. Kotitalouden eniten ansaitsevan jäsenen sosioekonomisen aseman perusteella kotitaloudet on luokiteltu ammatissa toimiviin, eläkeläisiin ja muihin. Toimeentulolla tarkoitetaan kotitalouden kulutusyksikköä kohden laskettua käytettävissä olevaa tuloa eli ns. ekvivalenttituloa. Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Aiemman määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistus-asunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää, mikä heikentää eläkeläisten asemaa uudessa laskentatavassa. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskus: <https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/tjt>.

Vuonna 2021 eläkeläiskotitalouksissa asuvien toimeentulo oli keskimäärin 23 900 euroa vuodessa eli lähes 2 000 euroa kuukautta kohden. Parhaiten tulivat toimeen ammatissa toimivien kotitaloudet, joissa reaalitytulo oli 33 800 euroa. Heikoimmassa asemassa, keskimäärin 14 800 euron tuloilla, olivat muissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, käytännössä opiskelijat ja pitkäaikaistyöttömät.

Vuoteen 2012 verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on reaalisesti noussut noin 11 prosenttia. Suhteessa ammatissa toimiviin toimeentulo on tarkastelujakson aikana vaihdellut 68–71 prosentin välillä. Suhdelukuun heijastuu suhdanteiden vaikutus. Nousukautena eläkeläiskotitalouksien asema ammatissa toimiviin nähden yleensä heikkenee ja taantuman aikana parantuu. Koko väestöön verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on vaihdellut 81–85 prosentin välillä. Vuonna 2021 suhde oli 85 prosenttia.

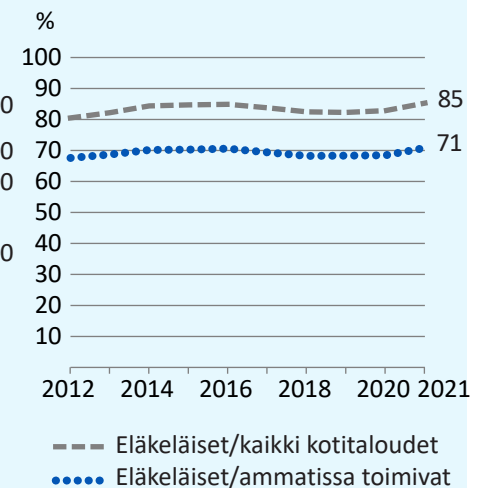
Kuvio 2.9a

Kotitalouksien käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohden vuosina 2012–2021, keskiarvo vuoden 2021 rahassa



Kuvio 2.9b

Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo suhteessa palkansaajiin ja kaikkiin kotitalouksiin vuosina 2012–2021



2.10 Eläkeläisten pienituloisuus

Pienituloisuusaste kuvaa ns. pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. Pienituloisuusraja perustuu kotitalouksien kuluksyksikköä kohden laskettuun käytettävissä olevan rahatulon (ekvivalentti-rahatulon) mediaaniin. EU-maissa noudatetaan yhtenäistä määrittelyä, jonka mukaan pienituloisiksi katsotaan ne, joiden tulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanista, mutta myös 50 prosentin rajaa käytetään.

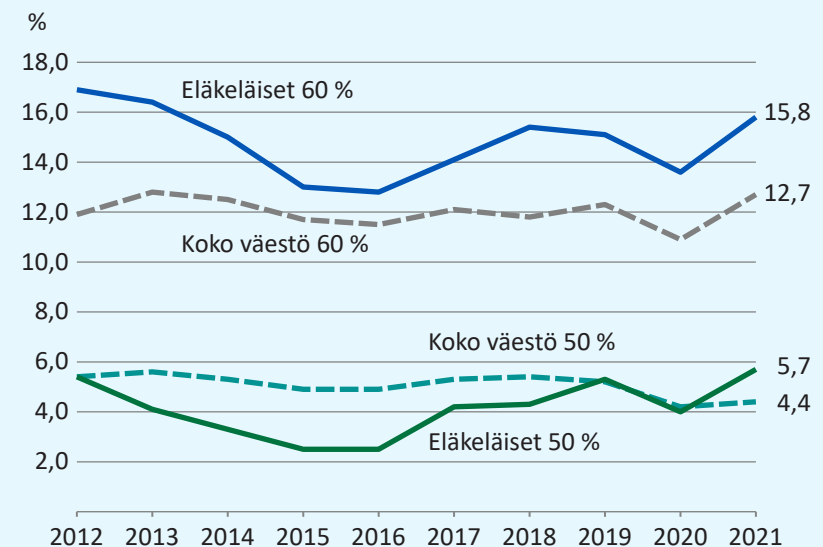
Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Vanhan määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistusasunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää ja siksi asuntotulon puuttuminen toimeentulosta nostaa erityisesti eläkeläisten pienituloisuusastetta. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/tjt>.

Vuonna 2021 eläkeläisten pienituloisuusaste oli 60 prosentin rajan mukaan 15,8 prosenttia, mikä on 3,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko väestön. Vuoteen 2012 verrattuna eläkeläisten pienituloisuusaste on laskenut 1,1 prosenttiyksiköllä ja koko väestön 0,8 prosenttiyksiköllä.

Eläkeläisten pienituloisuusasteen ajallinen vaihtelu on koko väestöä suurempaa. Vaihteluun vaikuttavat muutokset pienituloisuusrajassa, sillä eläkeläisten tulojakauma on keskittynyt muita väestöryhmiä enemmän 60 prosentin rajan tuntumaan. Näin muutokset pienituloisuusrajassa vaikuttavat eniten pienituloisten eläkeläisten lukumäärään ja tätä kautta eläkeläisten pienituloisuusasteeseen. Alemman eli 50 prosentin rajan mukaan eläkeläisten pienituloisuusaste on 1,3 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko väestön.

Kuvio 2.10

Eläkeläisten ja koko väestön pienituloisuusaste 60 ja 50 prosentin pienituloisuusrajalla vuosina 2012–2021



2.11 Työeläkkeiden indeksit

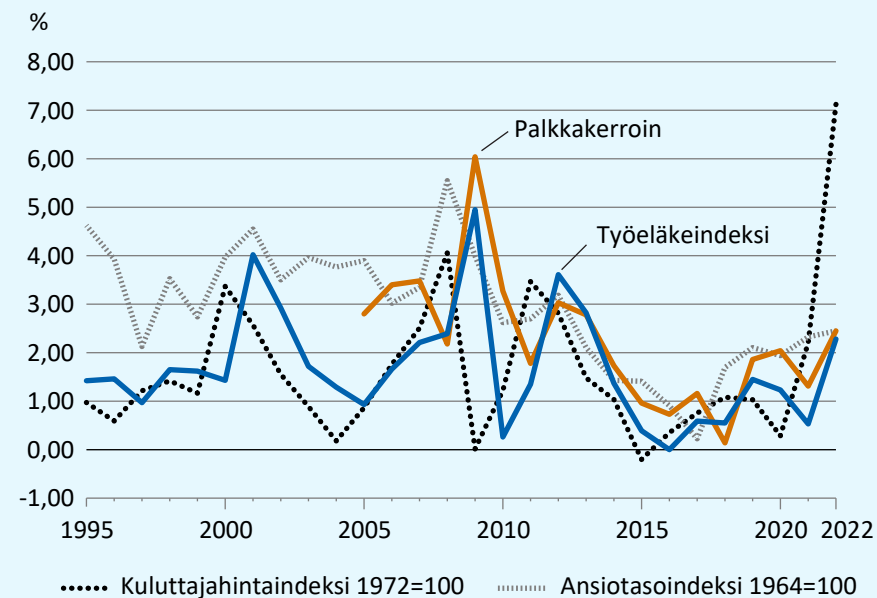
Työeläkkeiden indekseillä varmistetaan, että eläkkeen alkumäärä on kohtuullinen suhteessa työuran aikaisiin ansioihin ja että maksussa olevan eläkkeen ostovoima säilyy. Työeläkkeitä turvaavat indeksit ovat työeläkeindeksi ja palkkakerroin.

Indeksitarkistuksen määrään vaikuttavat Tilastokeskuksen laskemien uusimpien kantalukujen mukaiset kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksin muutokset.

Kuluttajahintaindeksi kuvaa kotitalouksien käyttämien palvelujen ja ostettujen tavaroiden hintakehitystä ja sen vuosimuutosta käytetään yleisesti inflaation mittarina. Ansiotasoindeksi kuvaa kokoaikaisesti työssäkäyvien ihmisten säännöllisen työajan palkan keskimääräistä kehitystä. Palkkakertoimessa (TyEL 96 §) ansiotason muutoksen osuus on 80 prosenttia ja hintatason osuus 20 prosenttia. Työeläkeindeksissä (TyEL 98 §) puolestaan hintatason muutoksen osuus on 80 prosenttia ja palkansaajien ansiotason muutoksen osuus 20 prosenttia. Vuoden 2015 työeläkeindeksiin on tehty päätösperusteinen leikkaus.

Kuvio 2.11

Kuluttajahintaindeksin (KHI 1972=100), ansiotasoindeksin (ATI 1964=100), palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosimuutokset vuosina 1995–2022, %



Vuoden 2022 ansiotasoindeksin muutos on ennakkotieto.

3.1 Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen

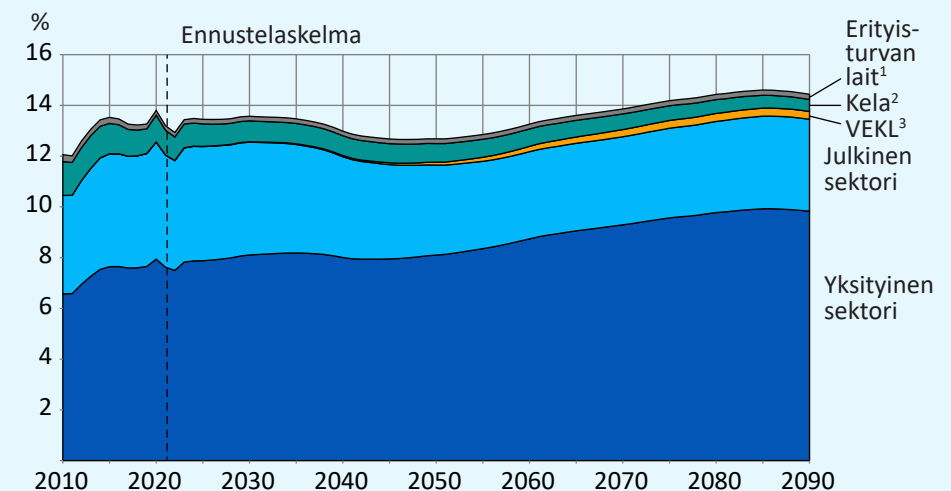
Arvio lakisääteisten eläkemenojen suhteesta bruttokansantuotteeseen perustuu lokakuussa 2022 julkaistuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022](#), Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2022).

Lakisääteisten eläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen pysyi runsaassa kymmenessä prosentissa vuosina 2000–2008. Nopea talouskasvu piti suhteen vakaana väestön vanhenemisesta huolimatta. Vuoden 2008 jälkeen eläkemenojen suhde kansantuotteeseen on kuitenkin kasvanut nopeasti, ja vuonna 2021 lakisääteiset eläkemenot olivat 13,2 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuoteen 2035 asti eläkeläisten määrä kasvaa, mutta keskieläkkeen taso suhteessa keskiansioon alenee hieman. Eläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen nousee hieman tällä aikavälillä. Vuosi 2022 muodostaa poikkeuksen, kun bruttokansantuotteen nopea nimelliskasvu laskee suhdetta hetkellisesti 12,9 prosenttiin. Vuoden 2023 voimakkaat indeksikorotukset palauttavat suhteen kuitenkin 13,4 prosenttiin. Vuoden 2035 jälkeen eläkeläisten määrän kasvu pysähtyy, mikä kääntää eläkemenot laskuun suhteessa bruttokansantuotteeseen. Suhde alenee 12,7 prosenttiin vuoteen 2045 mennessä.

Vuoden 2050 tienoilla keskieläkkeen madaltuminen suhteessa keskiansioon hidastuu ja eläkkeensaajien määrä alkaa taas kasvaa. Eläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen alkaa näistä syistä nousta, ja tämä nousu jatkuu vuosisadan loppupuolelle saakka. Vuonna 2090 lakisääteiset eläkemenot ovat 14,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kuvio 3.1

Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2010–2090, %



¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitaitilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilastapaturmalaki.

² Sisältää kansaneläkkeet ja takuueläkkeet.

³ Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta.

3.2 Työeläkemeno suhteessa työtulosummaan

Arvio lakisääteisten eläkemenojen suhteesta bruttokansantuotteeseen perustuu lokakuussa 2022 julkaistuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022](#), Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2022).

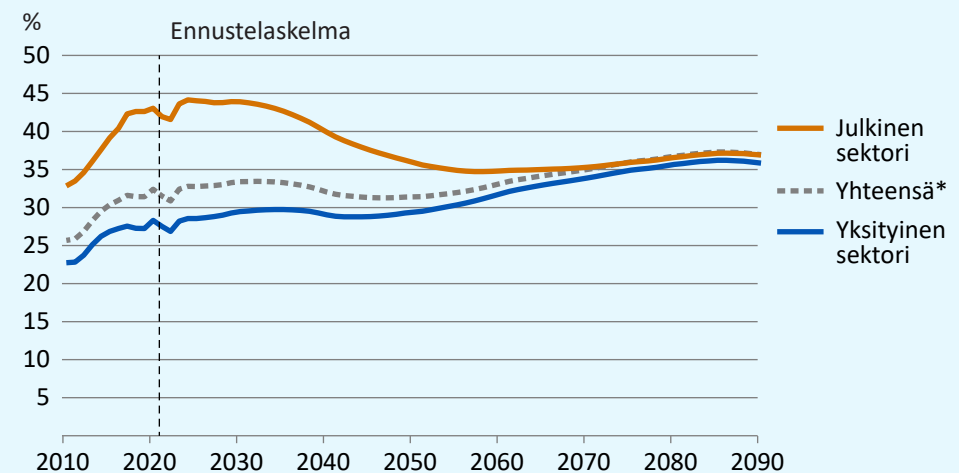
Eläkemenojen kehitys suhteessa työtuloihin on erilaista julkisella ja yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla menosuhte oli 27,5 prosenttia vuonna 2021. Menosuhte vaihtelee 27 ja 30 prosentin välillä 2050 luvun loppupuolelle asti kääntyen sen jälkeen kasvuun. Laskentajakson lopussa menosuhte saavuttaa 36 prosentin tason. Vuonna 2021 julkisen sektorin työeläkemenot olivat 42,0 prosenttia suhteessa julkisen sektorin palkkasummaan, ja menot nousevat vielä vuoteen 2024 asti, jolloin suhde on 44,2 prosenttia. Tämän jälkeen menosuhte alkaa laskea.

Vuosikymmeniä korkeana pysyvä julkisen sektorin menosuhte on seurausta aiemmista yksityistä sektoria paremmista eläke-eduista sekä yksityistämisistä, joiden seurauksena työntekijöitä on siirtynyt yksityiselle sektorille. Pitkällä aikavälillä julkisen ja yksityisen sektorin menosuhteet asettuvat lähelle toisiaan, koska eläke-etuuksien määräytyminen on pääsääntöisesti yhtenäistynyt.

Työeläkemenon yhteismäärä sisältää tutkinnoista ja kotihoidontukijakoilta karttuvan eläkemenon (VEKL). Tämä eläkemeno ei kuitenkaan sisälly sektori-kohtaisiin menoihin.

Kuvio 3.2

Työeläkemeno suhteessa työtulosummaan vuosina 2010–2090, %



* Sisältää myös VEKL-menon.

3.3 TyEL:n meno- ja maksuprosentti

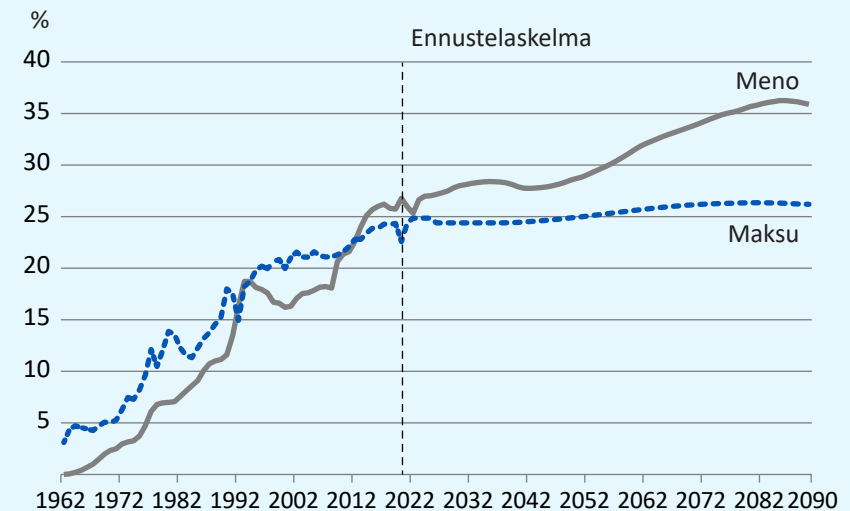
Arvio lakisääteisten eläkemenojen suhteesta bruttokansantuotteeseen perustuu lokakuussa 2022 julkaistuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022, Eläketurvakeskuksen raportteja 6/2022](#)).

TEL:n säättämisestä lähtien yksityisen sektorin työntekijöiden eläkemenot ovat kasvaneet palkkasummaa nopeammin etuuksien asteittaisesta voimaantulosta ja väestön vanhenemisesta johtuen. Vuosisadan puoliväliin asti menojen suhde palkkasummaan pysyy lähellä nykyistä tasoaan. Vaikka vanhushuoltosuhte heikkenee lähivuosisikymmeninä, hidastavat tehdyt eläkeuudistukset menojen kasvua tällä aikavälillä. Vuosisadan loppupuoliskolla kasvava eläkeläisten väestöosuus kääntää eläkemenon kasvuun suhteessa palkkasummaan.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat keväällä 2016 kilpailukyky sopimuksessa, että TyEL-maksu olisi keskimäärin 24,4 prosenttia vuoteen 2021 asti. Koronavirustilanteesta johtuen vuoden 2020 maksua päätettiin kuitenkin alentaa 2,6 prosenttiyksikköä 1.5.2020 alkaen. Alennus kohdistui työnantajan maksuosaan ja se peritään takaisin työnantajilta vuosina 2022–2025. Vuoden 2022 osalta takaisinperintään liittyvän maksunkorotuksen suuruus on 0,45 prosenttia palkkasummasta ja vastaava korotus on huomioitu laskeissa myös vuosille 2023–2025. Tämän jälkeen TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan pidetään 24,4 prosentissa 2030-luvun loppupuolelle saakka.

Kuvio 3.3

TyEL:n meno- ja maksuprosentti suhteessa palkkasummaan vuosina 1962–2090



TyEL-meno suhteessa TyEL-palkkasummaan kasvaa yli 10 prosenttiyksiköllä vuosina 2023–2090 väestön ikärakenteen muuttumisen seurauksena. Menoprosentti saavuttaa huippunsa vuonna 2085, jolloin eläkemenot ovat 36,3 prosenttia palkkasummasta. Koska TyEL-eläkkeet rahastoidaan osittain, voidaan sijoitettujen varojen tuotoilla rahoittaa kasvava osuus eläkemenoista. TyEL-maksua on korotettava 1,8 prosenttiyksiköllä vuoteen 2090 mennessä, jolloin TyEL-maksu on 26,2 prosenttia palkkasummasta.

3.4 Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste

Tiettyyn hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tuottoineen riittäisi kyseiseen hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden kustantamiseen.

Arviot karttuneiden eläkeoikeuksien määrästä perustuvat Eläketurvakeskuksen muistioon ([karttuneiden-eläkeoikeuksien-arvo-vuoden-2022-lopussa.pdf](https://www.etk.fi/karttuneiden-eläkeoikeuksien-arvo-vuoden-2022-lopussa.pdf) (etk.fi)).

Työeläkevarojen määrällä tarkoitetaan työeläkelaitosten sijoitusvarallisuuden käypähintaista arvoa kunkin vuoden lopussa. Sijoitustuottojen vuotuinen vaihtelu vaikuttaa voimakkaasti työeläkevarojen määrään.

Karttuneiden eläkkeiden arvo on laskettu käyttäen 2,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa vuosina 2022–2031 ja 3,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa vuodesta 2032 alkaen. Vuoden 2022 loppuun mennessä karttuneiden työeläkkeiden arvo oli yhteensä 764,6 miljardia euroa.

Rahastointiaste saadaan jakamalla työeläkevarojen määrä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla. Tämä tunnusluku kuvastaa sitä, missä määrin jo karttuneet eläkkeet voidaan rahoittaa jo kerätyillä eläkevaroilla ja näille varoille vastaisuudessa saatavilla tuotoilla. Koko työeläkejärjestelmän rahastointiaste oli vuoden 2022 lopussa 31,7 prosenttia.

Taulukko 3.4

Eläkevarat, karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste vuonna 2022, kun reaalin diskonttokorko on 2,5 prosenttia vuosina 2022–2031 ja 3,5 prosenttia vuodesta 2032 alkaen. Rahamäärät ovat käyvin hinnoin.

	TyEL	JuEL valtio	JuEL kunta-ala	Kaikki
Eläkevarat, mrd. €	152,4	21,6	62,6	242,4
Karttuneet eläkeoikeudet, mrd. €	453,1	90,3	149,8	764,6
Rahastointiaste, %	33,6	23,9	41,8	31,7

3.5 Työ- ja kansaneläkemeno

Työ- ja kansaneläkemeno koostuu työeläkelaitosten ja Kelan vuoden aikana maksamista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, osa-aika- ja perhe-eläkkeistä sekä maatalouden erityiseläkkeistä. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu vuoden 2014 jälkeen.

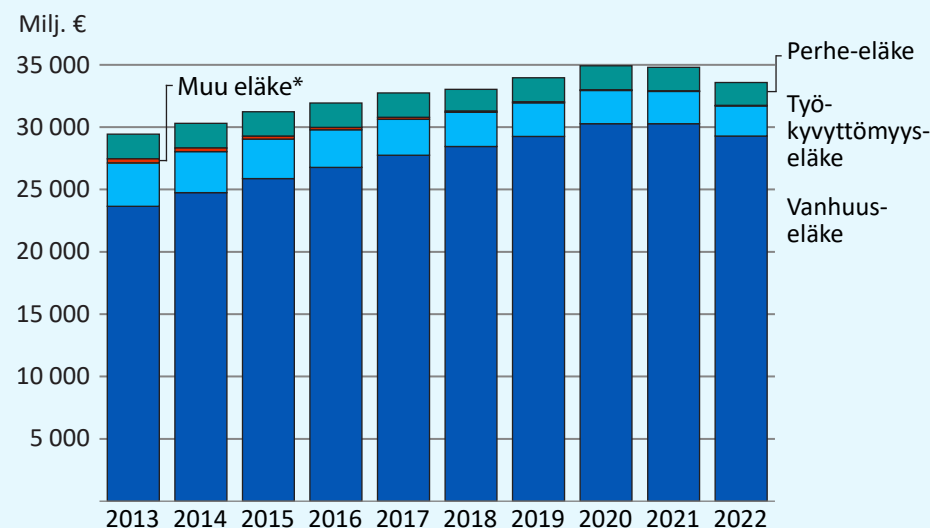
Vuonna 2022 maksettiin työ- ja kansaneläkkeitä yhteensä 33,6 miljardia euroa, josta työeläkkeiden osuus oli 31,4 miljardia ja kansaneläkkeiden osuus 2,2 miljardia euroa. Vanhuuseläkkeiden osuus eläkemenosta oli 87 prosenttia, työkyvyttömyyseläkkeiden osuus 7 prosenttia ja perhe-eläkkeiden osuus 6 prosenttia.

Kela maksoi vuonna 2022 kansaneläkkeiden lisäksi takuueläkkeitä 273 miljoonaa euroa sekä rintamalisiä ja lapsikorotuksia yhteensä 11 miljoonaa euroa.

Vuonna 2022 eläkemenojen taso suhteessa edelliseen vuoteen laski poikkeuksellisen korkean inflaation vuoksi.

Kuvio 3.5

Työ- ja kansaneläkemeno eläkelajin mukaan vuosina 2013–2022 vuoden 2022 rahassa



*Maatalouden erityiseläke ja osa-aikaeläke

3.6 Työeläkemaksuprosentit

Taulukossa on esitetty keskimääräiset eläkemaksuprosentit vuosina 2013–2022. Palkansaajien eläkelakien mukaiset maksuprosentit sisältävät sekä työnantajien että työntekijöiden osuudet. Maksuosuudet on laskettu työntekijöiden ansioista eri eläkelakien määräytymisperusteiden mukaan.

Työntekijän maksu on sama kaikille palkansaajille, mutta se riippuu iästä. Vuonna 2022 perusmaksu oli 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiaiden korotettu maksu 8,65 prosenttia palkasta. Ennen vuotta 2017 korotetun maksun piirissä olivat 53 vuotta täyttäneet lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja, joiden eläkevakuutusmaksuista työnantaja maksoi puolet vuoden 2015 loppuun saakka.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksuihin vaikuttavat iän lisäksi työtulot. Apurahansaajat on vakuutettu MYEL:n mukaan vuodesta 2009 lähtien. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti on reilut puoli prosenttiyksikköä matalampi kuin maatalousyrittäjillä.

Julkisten alojen eläkelaki JuEL otettiin käyttöön vuoden 2017 alussa yhdistämällä Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Julkisten työnantajien eläkemaksuista säädetään Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa ja evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa.

[Lisätietoa: Rahoituksen ja kustannustenjaon aikasarjat](#)

Taulukko 3.6

Keskimääräiset työeläkemaksuprosentit vuosina 2013–2022 eläkelain* mukaan

Vuosi	TyEL ¹	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta- ala ²	JuEL kirkko ³	Työn- tekijän maksu- osuus ⁴ Perus- maksu	Työn- tekijän maksu- osuus ⁴ Koro- tettu maksu	YEL	MYEL
2013	22,8	22,6	24,9	29,6	33,7	5,2	6,5	20,9	12,9
2014	23,6	22,8	26,5	29,8	34,1	5,6	7,1	21,8	13,4
2015	24,0	22,8	26,4	29,8	34,3	5,7	7,2	22,6	13,7
2016	24,0	22,8	24,1	29,4	30,5	5,7	7,2	22,6	13,6
2017	24,4	22,0	23,6	28,5	30,7	6,2	7,7	23,1	13,9
2018	24,4	20,0	23,8	28,3	29,0	6,4	7,9	23,1	13,8
2019	24,4	20,0	24,4	28,3	29,0	6,8	8,3	23,2	13,9
2020 ⁵	24,4/ 21,8	19,0	24,4	28,4	29,0	7,2	8,7	23,1	13,9
2021	24,4	19,0	24,4	28,2	29,0	7,2	8,7	23,1	13,9
2022 ⁵	24,9	19,0	24,9	27,9	29,0	7,2	8,7	23,2	14,0

¹TyEL-maksuprosenteissa on otettu huomioon työnantajakohtaiset asiakashyvytykset ja tilapäiset maksunalennukset.

²Kevan jäsenyhteisöjen maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

³Evankelis-luterilaisen kirkon maksuprosentit eivät sisällä eläkerahastomaksua, joka oli 1,2 prosenttia kirkollisverosta vuosina 2013–2015, 4,0 prosenttia siitä vuosina 2016–2017 ja 5 prosenttia vuosina 2018–2022.

⁴Työntekijöille vahvistetut maksuprosentit sisältyvät taulukon lukuihin ja ne ovat kaikille samat lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja ennen vuotta 2016, jolloin työnantajat ja työntekijät maksoivat eläkevakuutusmaksun puoliksi.

⁵Vuonna 2020 koronavirustilanteesta johtuen työnantajien TyEL-maksua alennettiin 2,6 prosenttiyksikköä 1.5.2020 alkaen. Maksun alennus ei koskenut työntekijän maksua. Alennus kohdistui maksun tasausosaan. Maksunalennus peritään takaisin työnantajilta vuosina 2022–2025. Vuoden 2022 maksun osalta palautuksen suuruus oli 0,45 prosenttiyksikköä.

*Eläkelait katso sivu 34.

3.7 Työeläkevarat

Taulukossa TyEL:n ja MEL:n mukaiset eläkevarat sisältävät vakavaraisuuspääoman ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan.

YEL:n ja MYEL:n eläkevaroina on käytetty näiden lakien mukaista vastuuvelkaa ja julkisen sektorin eläkelaitoksilla sijoitusomaisuutta.

Vuonna 2022 huonon sijoitusvuoden vuoksi eläkevarojen määrä laski 16,4 miljardia euroa. Sijoitustuottojen aikaisemmat notkahtamiset ovat tapahtuneet vuosina 2008, 2011 ja 2018. Näitä poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta sijoitukset ovat tuottaneet hyvin ja eläkevarojen määrä on ollut kasvussa.

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden 2022 lopussa oli 242,4 miljardia euroa, mikä oli 91 prosenttia suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Eläkevarat laskivat tarkasteluvuoden aikana noin 6 prosenttia.

Taulukko 3.7
Eläkevarojen suuruus, mrd. euroa

	TyEL	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta- ala	JuEL kirkko	Muut julkiset ¹⁾	YEL	MYEL	Yhteensä
2015	114,0	1,0	17,9	44,9	1,3	1,8	0,1	0,1	181,2
2020	140,1	1,3	21,0	58,9	1,8	2,5	0,1	0,1	225,7
2021	161,1	1,4	23,6	67,7	2,0	2,6	0,1	0,2	258,8
2022	152,4	1,4	21,6	62,6	1,8	2,3	0,1	0,2	242,4

1) Muiden julkisten eläkevarojen määrää on korjattu reilun miljardin verran Kelan eläkevarojen määrittelyn tarkentamisen johdosta.

TyEL Työntekijän eläkelaki

MEL Merimieseläkelaki

JuEL Julkisten alojen eläkelaki

YEL Yrittäjän eläkelaki

MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

Muut julkiset: Suomen Pankin eläkesääntö, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkesääntö ja Kelan palveluksessa olevien työeläketurvaa koskevat säännökset.

3.8 Sijoitusten tuotto

Työeläkesijoitusten tuoton laskennassa noudatetaan Finanssivalvonnan määräysten mukaista laskutapaa. Sijoitusten tuotot sisältävät niin sanotut kassatuotot eli osingot, korot ja vuokrat sekä näiden lisäksi realisoidut ja realisoimattomat sijoitusten arvonnousut ja -laskut. Tuotto prosentti saadaan suhteuttamalla nämä sitoutuneeseen pääomaan. Reaalituotto saadaan, kun nimellisten tuottojen lisäksi otetaan huomioon kuluttajahintojen vaikutus sitoutuneen pääoman ostovoimaan.

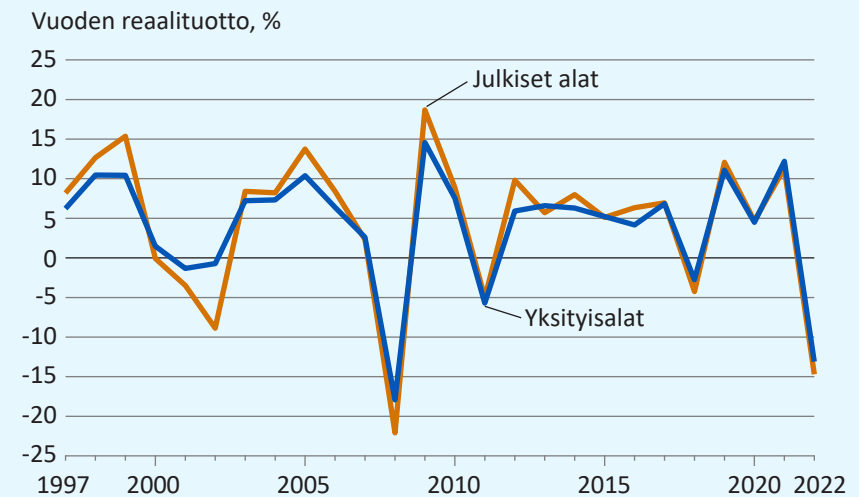
Sijoitusten tuotot vaihtelevat vuosittain pääosin arvonnousujen takia. Sijoitusvuotta 2022 leimasivat heikot tuotot ja voimakkaasti kohonnut inflaatio. Vuoden aikana ainoastaan kiinteistösijoitukset ja vaihtoehtoiset sijoitukset tarjosivat nimellisesti positiivisia tuottoja, jotka olivat nekin reaalisesti miinuksella. Yksityisalojen sijoitukset tuottivat reaalisesti keskimäärin -13,1 prosenttia ja julkisten alojen sijoitukset keskimäärin -14,7 prosenttia.

Yksityisalojen työeläkevakuuttajien sijoitustoiminta eroaa jonkin verran julkisten alojen vakuuttajien sijoitustoiminnasta. Yksityisalojen toimijoiden on täytettävä lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset. Keskeinen ero alojen keskimääräisissä sijoitusjakauksissa on yksityisalojen hieman pienempi altistus korko- ja osakesijoituksiin. Julkisilla aloilla oli vuoden 2022 lopulla keskimäärin yhden prosenttiyksikön verran enemmän korkosijoituksia ja kolme prosenttiyksikköä enemmän osakesijoituksia kuin yksityisaloilla. Yksityisaloilla suuremmat altistukset löytyvät vastaavasti kiinteistösijoituksista ja vaihtoehtoisista sijoituksista.

Sijoitusten vuosituotot vaihtelevat voimakkaasti (ks. kuva 3.8). Eläkejärjestelmän kestävyysperspektiivistä on mielekkäämpää tarkastella pidemmän aikavälin keskituottoja. Yksityisalojen ja julkisten alojen vertailukelpoiset vuosituottosarjat alkavat vuodesta 1997. Siitä lähtien reaalin keskituotto on ollut yksityisaloilla keskimäärin 3,8 prosenttia vuodessa ja julkisilla aloilla keskimäärin 4,0 prosenttia vuodessa.

Kuvio 3.8

Työeläkesijoitusten keskimääräinen reaalin vuosituotto prosentteina sitoutuneesta pääomasta vuosina 1997–2022



Yksityisalat: Vuodelle 1997 käytetty työeläkeyhtiöiden sijoitusten keskituottoa.
Julkiset alat: Vuosille 1997–1999 käytetty Kevan sijoitusten keskituottoa.

Osakesijoitusten määrällinen ero selittää jonkin verran pitkän aikavälin tuottoeroa yksityisalojen ja julkisten alojen välillä. Viimeisen viidentoista vuoden tarkastelujaksolla julkisilla aloilla on ollut osakesijoituksia keskimäärin seitsemän prosenttiyksikköä enemmän kuin yksityisaloilla. Ero osakesijoitusten suhteellisessa osuudessa on kuitenkin kaventunut huomattavasti vuosien saatossa – viidestätoista prosenttiyksiköstä viiteen. Osakesijoituksille tyypillistä on muita omaisuuslajeja korkeampi volatilitetti eli lyhyen aikavälin arvon vaihtelu, sekä suurempi riskilisä, mikä tarkoittaa muita omaisuuslajeja parempaa pitkän aikavälin tuotto-odotusta.

Lähde: <http://www.tela.fi>

3.9 Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolvikohtaisesti

Sisäinen tuotto on se korko, jolla diskontattuna kunkin syntymävuosiluokan eläkemaksujen ja -etuuksien nykyarvot muodostuvat yhtä suuriksi. Sisäinen tuotto voidaan siis tulkita laskennalliseksi sukupolvikohtaiseksi tuotoksi työeläkemaksulle.

Laskelma sisäisestä tuotosta perustuu historiallisen aineiston ja vuodesta 2022 alkaen Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2022 ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022, Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2022](#)).

Taulukossa 3.9 esitetään TyEL:n ja sen edeltäjälakien eli TEL:n, LEL:n ja TaEL:n mukaan vakuutettujen palkansaajien työeläkemaksujen laskennallinen sisäinen reaalityttö vuosina 1940–2000 syntyneille ikäluokille. Tarkasteltavat lait kattavat käytännössä kaikki yksityisalojen palkansaajien lakisääteiset työeläkkeet. Ainoastaan merimiesten eläkelaki jää laskelman ulkopuolelle.

Eläkejärjestelmän toimintakulut katetaan eläkemaksuun sisältyvällä kustannusosuudella. Laskelmassa eläkejärjestelmän toimintakulut sisältyvät toteutuneeseen ja ennustettuun eläkemaksuun ja ovat näin ollen mukana sisäistä tuottoa alentavana tekijänä.

Eläkemaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia ja eläkkeet ovat saajalleen veronalaista tuloa. Verotusta ei kuitenkaan ole otettu sisäisen tuoton laskelmassa huomioon. Tämä edellyttäisi kaikkien ansiotulojen ja kaikkien eläketulojen sisällyttämistä laskelmaan sekä tietoja ansio- ja eläketulojen suuruusjakaumista verotuksen progression takia.

Taulukko 3.9

Sisäinen reaalityttö yksityisalojen palkansaajien työeläkemaksulle syntymävuoden mukaan, %

	Syntymävuosi												
	1940	-45	-50	-55	-60	-65	-70	-75	-80	-85	-90	-95	-00
Sisäinen tuotto, %	6,6	5,0	4,0	3,3	2,6	2,2	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8

Sisäinen tuotto alenee 1940 syntyneiden 6,6 prosentista vuonna 1975 syntyneiden 1,8 prosenttiin. Tämän jälkeen sisäinen tuotto pysyy tällä tasolla vuonna 2000 syntyneeseen sukupolveen asti. Aineistorajoitteiden vuoksi laskelma ei sisällä ennen vuotta 1940 syntyneitä. Näiden sukupolvien sisäisten tuottojen arvioidaan olevan vielä korkeampia kuin myöhemmin syntyneiden. Tärkein syy sisäisen tuoton alenemiseen on eläke-etuuksien asteittaiseen voimaantumiseen ja väestön vanhenemiseen liittyvä TEL/TyEL-maksun nousu.

Yksityisalojen palkansaajien sukupolvikohtaisia työeläkemaksuja ja etuuksia on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen syksyllä 2015 julkaisemassa raportissa ([Yksityisalojen palkansaajien työeläkkeet syntymävuoden ja sukupuolen mukaan. Eläketurvakeskuksen raportteja 09/2015](#)).

Työeläkeindikaattorit antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoidusta kehityksestä. Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin. Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa.

Eläketurvakeskuksen raportteja

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.



Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN